

Mis tuleb?

Läinud nädala ilm kaugelt külla tulnud lõunatsükloniga polnud just tavaline – suur temperatuurikontrast Eesti eri osade vahel ei toonudki kaasa kardetud äikesetorme. Kagu-Eestis saadi selle suve soojarekordiks 32 kraadi.

Edaspidi jätkub suveilm vana stsenaariumi järgi: sageli vihma, hooti ja paiguti kuiva (teisipäeval).

Lõpuks ennustus teisest ilmaelu vallast: kui Eesti peaks minema Moskvasse Eurovisioonile ning jätkama samal lainel (näiteks lauluga «Leto – svet, zima – t'ma!»), võidaks ta seekord koha lõppvõistlusele.

MIS OLI

- Troopiline torm Fay külastas USA lõunaosariike kahel korral erilist kahju tegemata, enam kannatasid Haiti ning Dominikaani vabariik.
- Tugeva vihmahoo sai kaela Põhja-lirimaa – ööpäevaga 73 mm, pea kuumnormi jagu (75 mm).
- Ka Moskva täitis sadude normi, seda küll 19 päevaga (sadas 79 mm, norm 77 mm).
- Venemaa lõunarajoonides püstitati mitmeid uusi kohalikke kuumarekordideid (Volgograd +36,9^o).

Ilmaennustus on keeruline, eelmiselgi nädalal oli mõne selge õhtu asemel taevaskurjakulutatavalt sünge. Foto: Küllike Rooväli

Prognooside tõlgendamise keerulisest kunstist

Kord elas kaugel maal üks tark. Et kõik tema ennustused täitusid karvapealt, oli ta lugupeetud ning kõrgelt tasustatud.

Ühel päeval ütles ta oma õpilastele: «Homme hommikul päikest enam ei näe!» Ennustus tekitas kõikjal paanikat: kes müüs maja, kes jõi end oime tuks. Järgmisel hommikul tõusis päike nagu alati. Vihased rahvahulgad suundusid kaigastega targa maja suunas. Esimesed majja tungijad leidsid aga, et oraakel oli surnud!

Siit moraal: oska ennustusi õigesti lahti mõtestada. Tegelikult on lool veel teinegi tõdemus – kui suur tark oleks oma lause sõnastanud veidigi korrektsemalt, poleks tagajärjed hullud olnud. Seega peavad prognoosid olema arusaadavad.

Eks samad nõuded kehtivad ka sünoptilises meteoroloogias. Näiteks 1998. aasta detsembris peetud Sydney–Hobarti regatil ei jõudnud pooled sajast jahist Tasmaaniale, sest organisatorid ei olnud aru saanud meteoroloogide antud tormihoiatusest. Edaspidi kirjutati purjetajatele prognoosid pikemalt lahti.

Nurinaid tekitavad «asjatud», potentsiaalse tormi hoiatused. Mõni aasta tagasi nõudis New Jersey ühe linna meer sünoptikult kahjutasu, sest ennustatud lumetorm läks napilt mööda. Koolid, poed, asutused olid aga põhjusetult suletud.

Veel suurema kriitika osaliseks said Saksa ilmaennustajad 1999. aasta jõulude ajal, kui ootamatult saajandi tormiks paisu-

nud orkaan Lothar tappis kümneid inimesi.

Kuidas siis lugeda prognoose? Üks näide. Tänapäevased ilmaprognoosid annavad sageli andmeid sademete tõenäosuse kohta. Näiteks võite EMHI koduleheküljelt näha, et pühapäeval on 5 mm vihma võimalus Ida-Eestis 50–75% ümber, kaguosas isegi üle 75%.

Euroopa Keskulatusega Ilmaprognooside Keskuse (ECMWF) arvutuste kohaselt peaks seega homme vähemalt kolmel juhul neljast riigi kagunurgas tulema kõvemat vihma (vt www.emhi.ee).

Ilmaprognooside kasutajad peaksid arvestama sellega, et kunagi ei muutu ennustused täiesti täpseks, ükskõik kui vägevad arvutid neid koostavad.

Teiseks tuleb arvestada kas või aastaegadega: suviste hoo-vihmade tõenäosust saab arvutada, nende alla sadamise täpset kohta ja aega aga mitte. Laussadudega on asi lihtsam.

Lõpetuseks veel üks õpetlik lugu. Kirjanik Kurt Vonnegutil on jutt, kus tulnukas püüab maalasele stepptantsu ning peeretuste abil selgeks teha, et viimase maja põleb. Too aga lööb hoiataja lihtsalt maha. Liialt erinev oli informatsiooni edastamise viis.

Vonneguti vend Bernard Vonnegut oli muide meteoroloog, kes sai ka Nobeli preemia, kahjuks küll nn Ig Nobeli preemia (kummaliste või totrate teaduslike saavutuste eest). Aga sellest järgmisel korral.